

Na kraju valja istaknuti da je Schmaleov doprinos svjež, originalan i kritičan i možda će ući među klasične radove koji su se pokušavali razračunati s pitanjem: Europa – što je to?

Mirjana GROSS

Razmišljanja o Francuskoj revoluciji

Joseph DE MAISTRE (2001) Spisi o revoluciji – sa studijom Emila Ciorana, Čačak – Beograd: Umetničko društvo Gradac, 205 str.

Pitanje vrednovanja revolucije koja je izbila u Francuskoj 1789. godine i danas je potpuno otvoreno. Kroz svoju dvjestogodišnju povijest Francuska je revolucija izazivala različite interpretacije, oko nje su se sukobljavali i sukobljavaju mnogi ideološki frontovi (liberalizam, konzervativizam, marksizam), tako da danas svaka knjiga o Francuskoj revoluciji nosi pečat svog autora i pečat vremena u kojemu je nastala. Spomenimo samo koliko je prijepora u najnovije vrijeme izazvala knjiga francuskog povjesničara François Fureta „Prošlost jedne iluzije“ koja u postkomunističkoj vizuri u Francuskoj revoluciji ne vidi nikakav epohalni preokret, već ga tumači kao dug proces u kojemu je postojalo više revolucija, kao što su aristokratska reakcija, seljačka i buržoaska revolucija. Njeno negiranje klasne borbe i tvrdnja da revolucija nije bila mnogo povezana s razvojem kapitalizma u Francuskoj, a posebno teza da je riječ o „egalitarničkoj despociji“ izazvala je na megdan pristaše socijalno-povijesnih tumačenja revolucije.

Knjiga „Spisi o revoluciji“ sadrži tekstove – *Četvrto pismo jednog Savojskog rojaliste svojim sunarodnjacima* (1793), *Tri fragmenta o Francuskoj* (1794), *Razmatranja o Francuskoj* (1797), *Razmišljanja o protestantizmu kroz njegove odnose sa državom* (1798) – u kojima Joseph de Maistre, savojski plemić, emigrant, kao jedan od teoretičara kontrarevolucije, tumači i napada revoluciju, njenu revolucionarnu praksu i njene posljedice. Francuska revolucija bila je preokret. Joseph de Maistre nesumnjivo je bio njen protivnik, ali protivnik koji nije ostao puki pisac proturevolucionarnih pamfleta koju je širila francuska aristokratska emigracija. Joseph de Maistre u njoj je osjetio više od raspada jednog političkog i društvenog poretka. Kako i sam govori: „Mi dugo vremena nismo uopće razumijevali revoluciju čiji smo bili svjedoci, predugo smo je smatrali *dogadjem*. Živjeli smo u zabludi: bila je to epoha“.

Joseph de Maistre, aristokrat iz Savoje, jedne od provincija Kraljevine Sardinije, po profesiji advokat, obrazovan i ugledan čovjek rano je izabrao vjernost prijestolju i oltaru. Svoju sklonost tradicionalnoj monarhiji, okrenuvši leđa francuskom prosvjetiteljstvu, pokušao je potvrditi čitajući djela engleskih filozofa i mislilaca XVII. stoljeća. Nakon što je Savoja pala u ruke revolucionara, de Maistre, pod optužbom za kontrarevolucionarnu djelatnost, bježi u Laussaneu u Švicarskoj. Kasnije postaje veleposlanik Kraljevine Sardinije u Rusiji, gdje živi s obitelji u vrlo oskudnim uvjetima. Daleko od svoje domovine, de Maistre razvija zavidnu spisateljsku djelatnost, sve u cilju da dovede u sumnju revolucionarna ishodišta (tako počinje ozbiljno da čita djela Jean-Jacquesa Rousseaua koje je prije smatrao „utopističkim sanjarenjima“) i slomi njena revolucionarna načela. Sav

njegov misaoni napor svodi se na to da izgradi temelje povratka tradicijama kršćanskog Zapada, koji nude izlaz i spas, dok alternativu vidi u tiraniji i anarhiji (revoluciji). On optužuje revolucionarnu praksu baš u ime onih istih principa koje je ona nadahnula, u ime slobode, jednakosti i prava čovjeka, ona po njemu ugrožava slobodu, savjest i vlasništvo pojedinca. Revolucionarni teror (Lyonska epizoda, giljotina, jakobinska diktatura) pružao je sasvim solidnu podlogu u njegovim proturevolucionarnim djelima.

Svojim katoličkim fanatizmom, preziranjem revolucije i demokratskog društva, de Maistre je zaslužio nimalo laskavu etiketu „natražnjaka“ i „proroka prošlosti“. Usprkos žestokoj negaciji revolucije, de Maistre – iako s ustezanjem – nije mogao a da ne prizna da on nije samo jedna od njenih žrtava, već je, u izvjesnom smislu, jedan od njenih sinova. U svom prihvaćanju da je revolucija bila neophodna i neizbježna, ali i neprihvaćanju svega što je donijela, djelo Josepha de Maistra pruža zanimljiv pogled na mišljenja i stavove prosvijećenih protivnika revolucije, toga „svijeta u nestajanju“.

Na kraju knjige nalazi se studija *Joseph de Maistre: Esej o reakcionarnoj misli francuskog filozofa rumunjskog podrijetla Emila Ciorana*, u kojemu Cioran analitičko-umjetnički način prikazuje djelovanje Josepha de Maistra, tog čovjeka koji je „volio Bibliju a mrzio Enciklopediju“, te pokazuje kontrarevolucionarnu psihologiju francuske reakcije.

Željko KARAULA

Zbornik Mire Kolar-Dimitrijević

ZBORNİK MIRE KOLAR-DIMITRIJEVIĆ (2003), ur. Damir Agičić,
Zagreb: FF press i Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u
Zagrebu, 571 str.

Obilježavajući 70-ti rođendan svoje umirovljene profesorice dr. Mire Kolar, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu objavio je „Zbornik Mire Kolar-Dimitrijević“, u kojem su zastupljeni znanstveni radovi više od četrdeset hrvatskih povjesničara. Urednik Zbornika Mire Kolar-Dimitrijević je prof. dr. Damir Agičić.

Profesorica Kolar-Dimitrijević svojim je znanstvenim radovima svakako ostavila veliki trag u hrvatskoj povijesnoj znanosti, o čemu svjedoči veliki broj knjiga, članaka i rasprava, objavljene arhivske građe, ocjena, prikaza i stručnih tekstova koje je autorica objavila tijekom svoga dugogodišnjega znanstveno-istraživačkog rada. Posebno treba istaknuti znanstvene radove u kojima se autorica bavila gospodarskom i socijalnom poviješću hrvatskog društva u prvoj polovici 20. stoljeća, tj. temama prema kojima je bio usmjeren njezin osnovni znanstveno-istraživački interes.

Zbornik započinje uvodnom riječi **Petra Korunića**, s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, „Prof. Mira Kolar – život i djelo“. U ovome uvodnom dijelu zbornika autor se najprije osvrnuo na život i znanstveni rad prof. Mire Kolar, a zatim je dao uvid u trinaest tematskih cjelina kojima se autorica dosada najviše bavila u svome istraživačkom radu. Ovu podjelu na trinaest tematskih cjelina autor temelji na objavljenim knjigama i člancima

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI

38

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a bold, sans-serif font, followed by the word 'press' in a smaller, lowercase, sans-serif font. The 'FF' is stylized with a horizontal line through the middle of the letters.

ZAGREB 2006.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 38

Izdavač

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača

Miljenko Jurković

Glavni urednik

Borislav Grgin

Uredništvo

Ivo Goldstein
Boris Olujić
Mario Strecha
Božena Vranješ-Šoljan

Tajnik uredništva

Hrvoje Gračanin

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Naslovna stranica

Iva Mandić

Računalni slog

Boris Bui

Lektura i korektura

Ivan Botica

Tisak

Tiskara Rotim i Market, Lukavec

Tiskanje dovršeno u listopadu 2006. godine

Naklada

400 primjeraka